

HRA O PLAČTIVÉM MILENCI

(Růžena Jesenská: Devátá louka. Veselohra o 3 dějstvích. V městském divadle na Vinohradech dne 13. května v režii B. Stejskala, ve výpravě Wenigově)

Již první dramatická práce Růženy Jesenské (V žití proudech z roku 1893) má podstatné znaky její tvorby. Dnešní spisovatelčina forma je ovšem daleko sevřenější a oprostěnější. Její slovník u porovnání s pracemi poetickými a prozaickými v dramatech a v přítomné Deváté louce především je jednodušší a výraznější. Ovšem i v této hře lze dokázat, že Jesenská nezapomněla svých zálib a namnoze zůstává dekorativní. Přídavnými jmény neurčuje substantiv věcně, ale ozdobně. Praví-li: maminka, dodává: rozmilá, zlatá, skvostná, ubohá atd. O muži: drahý, neobyčejně drahý. Vyjadřování, jako jest: Zastříbřené vlasy — srdce se roztřeští — nejsoucí žena — taková kořená vůně mládí — on je dobrý, nevím proč, ale vím to — takové všechno úsměvné — takové nějaké — dívám se písněmi na nebesa — předuchvátil jsem se — co jste se pošetila — a tak podobně, ve značné míře připomíná školení dekadentní a impresionistické.

Básnířka tvoříc Devátou louku měla všechny zřetele veseloherní. Je zřejmo, že logika hry pracně vyplňuje mezery konvenčního schématu. Paní Jitka, kdysi zhrzená milenka a nyní matka dospělé dcery, je ve hře jen proto, aby po všechny tři akty proklínala lásku a nakonec se zamilovala. Bohatý továrník, doktor, jenž, procházející se ustavičně v širáku, věčně mluví o práci a o bolesti, v této hře, jež napořád se skládá ze situací výjimečných, zamiluje se na první pohled do paní Jitky a přesto po dvě jednání se dvoří její dceři. Při tom všem ho skepse opouští jen příležitostně. Ani mladí lidé, Miloš, synovec doktorův, a Zdenka, dcera paní Jitky, neřeší svých situací jinak než pro diváky. Miloš neřekne milence, že je příbuzný Dvořákův, Zdenka připouští, aby se o ni starý pán ucházel atd. Často jsou oba milenci velmi afektovaní a mluví

šroubovaně („Rybáři zasazují své myšlenky na rybí ploutve — ptáci letí šeptem — jsem žačka a takto tulačka — bývám toulavá, divoká a jako vítr — bláznivě miluji kytky — cítíte rád kůži? já hrozně!“). Miloš se tváří někdy odhodlaně a vyhrožuje strýci: — sice zapálím ti tu boudu tady! — Avšak neudělá nic a sám Dvořák o něm praví: „Kluk pitomá! Proč do mne důkladně nerýpne, až bych odletěl? Obává se snad, že by si pocuchal mou přízeň? Blbec!“ Ani tehdy, když se starý objímá s jeho děvčetem, nešťastný milenec nic neudělá, jen „vzlyká, strašně pláče“ a jde se rozloučiti s lavičkou.

Zdá se mi býti nemožné, aby matka hrubě a kupecky smlouvala sňatek své dcery („vychvalovala své zbožíčko“) a zachovala si přesto špetku důstojnosti. Jak ji profesor mohl nazývat madonou? Heřman, ač nejlidštější, ve hře je sepsut, přesto však je jisto, že kdyby bylo dosti času, i on by se oženil s paní Annou.

Důslednost není nikterak ctností pětky, jednající v této hře. První náhoda, či „taková nějaká nálada“, a již její lidé jako s „učarováním“ vybočují z kolejí a je jim „jako když před nimi sjede blesk, který otvírá oči“. Tyto proměny jsou možné jen za stavu značné neurčitosti, a tak mnoho vět i soudů zůstává otevřeno a mnoho pravd, jež se diváku vnucuje, záhadou. Ve hře přichází k platnosti jedině nálada.

Divadelně je hra málo účinná. Scéna s balkónem nutně musí selhati a Zdenčino zvolání „Hrdino!“ situaci jen poškozuje. Nevhodně působí přicházení osob vždy v pravý čas a slovní hříčky jsou často násilné.